

VALSTS UN ES ATBALSTS

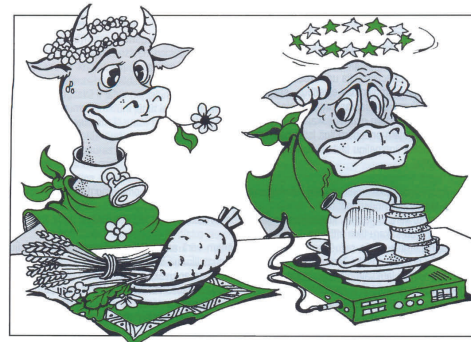
ES atbalsts enerģētisko kultūraugu audzēšanai

Zemkopības ministrija (ZM) ir izstrādājusi Ministru kabineta (MK) noteikumu projektu "Kārtība, kādā piešķir, administrē un uzrauga Eiropas Savienības atbalstu par kultūraugiem ar augstu enerģētisko vērtību", kura mērķis ir paplašināt šī atbalsta veida saņēmēju loku, tādējādi veicinot lauksaimnieku interesi par enerģētisko kultūraugu audzēšanu.

Izmaiņas saistītas ar to, ka tagad uz ES atbalstu par kultūraugiem ar augstu enerģētisko vērtību varēs pretendēt arī tad, ja lauksaimnieks enerģētiskos kultūraugus pārstrādā saimniecībā uz vietas.

Ņemot vērā to, ka pašreiz spēkā esošie MK noteikumi paredz iespēju uz atbalstu pretendēt tikai lauksaimniekiem, kas noslēguši līgumu par enerģētisko kultūraugu pārdošanu ar atzītu enerģētisko kultūraugu savācēju vai pirmo pārstrādātāju, ZM papildu līdzšinējai atbalsta piešķiršanas kārtībai noteikumu projektā noteikusi kārtību, kādā ir veicama atzīšana lauksaimniekiem, kas enerģētiskos kultūraugus pārstrādā uz vietas saimniecībā.

Lauksaimniekiem, kuri vēlēties pretendēt uz atbalstu enerģētisko kultūraugu audzēšanai, tos

pārstrādājot uz vietas saimniecībā, saskaņā ar izstrādāto MK noteikumu projektu **līdz šā gada 20. novembrim būs jāiesniedz Lauku atbalsta dienestā (LAD) iesniegums atzīšanai**. LAD līdz 10. decembrim pieņems lēmumu par savācēju, pirmo pārstrādātāju vai pārstrādātāju saimniecībā atzīšanu. Līdz 15. decembrim laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” LAD publicēs informāciju par atzītajiem savācējiem, pirmajiem pārstrādātājiem un pārstrādātājiem saimniecībā, līdz 15. aprīlim – enerģētisko kultūraugu reprezentatīvo ražību. Normatīvais akts stāsies spēkā pēc tā akceptēšanas valdībā un publicēšanas laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”.

Informācija sagatavota pēc ZM preses relīzes un MK noteikumu projekta

VALSTS UN ES ATBALSTS

LAD atbildes uz lauksaimnieku jautājumiem

Septembra beigās Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome (LOSP) un citu lauksaimnieku organizāciju pārstāvji tikās ar Lauku atbalsta dienesta (LAD) vadību, lai uzklautu atbildes uz lauksaimniekiem būtiskiem jautājumiem. Lai gan daļa atbilžu ir saistītas ar projekta iesniegumiem pasākumos „Lauku saimniecību modernizācija” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”, tomēr informācija varētu noderēt, projektus precizējot, kā arī to iesniegšanas nākamajām kārtām.

1. Valsts subsīdijas

Kādi dokumenti būtu uzskatāmi par attaisnojuma dokumentiem, pierādot stādījumu ierīkošanas izmaksas subsīdiju saņemšanai?

Izdevumus apliecināši dokumenti par šādām pozīcijām: stādu iegāde, stādījumu balstu sistēma, žogu iegāde un ierīkošana.

2. ES maksājumi

Kādus maksājumus saimniecības varētu saņemt 2007. gada decembrī?

Pretendenti, kuri iesnieguši „Platībmaksājumu iesniegumu 2007. gadā”, 2007. gada decembrī varēs saņemt Vienoto platības maksājumu 70% apjomā, ja šajā iesniegumā būs atrisinātas visas administrēšanas gaitā atklātās nepilnības.

LAUKU LAPA

3. Lauku attīstības plāns 2004.–2006. gadam
Par „Erozijas ierobežošanu”. Pagājušajā gadā
saimniecībā izmantoja 100 ha zemes, no tiem
70% jeb 70 ha bija zaļās platības. Šogad nākusi
klāt nomas zeme un tagad kopējā platība ir 130
ha. Cik lielai ir jābūt zaļajai platībai šogad –
70%, vai 70 ha kā pagājušajā gadā? Ja zaļajai
platībai ir jāaizņem 70% zemes, vai tad par klāt
pienākušajiem hektāriem ir jāuzņemas jaunas
saistības un par tiem arī samaksās? Vai
saistības nāks klāt, bet samaksa ne?

Laika posmā no 15. novembra līdz 1. martam lauksaimniekam vismaz 70% no visas saimniecības lauksaimniecībā izmantojamās zemes ir jānodrošina ar zaļajām platībām. Tātad 2007. gadā 70% ir jārēķina no 130 ha, kas šogad ir saimniecībā. Tomēr uz Erozijas ierobežošanas atbalstu 2007. gadā drīkst pieteikt tikai 2006. gadā uzņemto saistību platību, t.i., ne mazāk, ne vairāk. Samaksa tiks veikta tikai par nodrošināto 2006. gada saistību platību.

Vai ir veiktas izmaiņas, kas paredzētu, ka
vasaras rapšu rugaini arī varēs pieteikt kā
rugaini?

Ministru kabineta 2007. gada 17. aprīļa noteikumu Nr. 255 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauku attīstībai” 5. pielikumā ir skaidrots, ka *rugāji ir neiestrādātas graudaugu pēcplaujas atliekas*. Vasaras rapši ir eļļaugi, tātad Lauku attīstības plāna pasākuma „Agrovide” apakšpasākuma „Erozijas ierobežošana” ietvaros vasaras rapšu rugaine nav atbalstītiesīga kultūra.

4. Lauku attīstības programma 2007.–2013. gadam
Vai šogad tiks atvērti Lauku attīstības
programmas 2007.–2013. gadam (LAP)
pasākumi „Daļēji naturālo saimniecību
pārstrukturizācijai” un „Priekšlaicīgā
pensionēšanās”?

Jāseko līdzī aktuālajai informācijai Zemkopības ministrijas mājaslapā, taču diez vai tas notiks pirms LAP apstiprināšanas.

5. Par iepirkuma procedūru
Vai nepieciešama cenu aptauja, iegādājoties
būvmateriālus, ja celtniecības
(rekonstrukcijas) darbus saimniecība paredz
veikt pašu spēkiem?

Ministru kabineta 2007. gada 13. marta noteikumu Nr. 179 „Noteikumi par iepirkuma procedūru pasūtītāja finansētiem projektiem” 8. punkts noteic, ka gadījumos, ja paredzamā līgumcena (bez PVN) ir 5000 latu vai lielāka no viena piegādātāja un vienā piegādes laikā, piemēro līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, tātad arī būvmateriāliem.

Vai iepirkumā drīkst piemērot vienkāršotu
„Līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas
procedūru”, ja iepirkuma priekšmeta cena
lētākajā piedāvājumā ir zem 90 000 Ls, bet
otrajā derīgajā piedāvājumā – virs 90 000 Ls?

Nē, nedrīkst, jo attiecībā uz tehniku un iekārtām saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 314 ir jāiesniedz vismaz divi derīgi piedāvājumi, kas atbilst MK noteikumiem Nr. 179 „Noteikumi par iepirkuma procedūru pasūtītāja finansētiem projektiem”. Ja projekta īstenošanas laikā iepirkuma procedūras uzvarētājs atsakās no piegādes vai pakalpojuma izpildes, atbalsta pretendents ir jāizvēlas nākamais iepirkuma procedūras dalībnieks, kas šajā gadījumā vairs neatbilst iepirkuma procedūras nosacījumiem. LAD ieteikums būtu šāds: ja zināms, ka paredzamā līgumcena tuvojas 90 000 latu robežai, nosūtīt uzaicinājumu Iepirkumu uzraudzības birojam publicēšanai.

6. Par LAP pasākumu „Lauku saimniecību
modernizācija”

Dažādu iemeslu dēļ projekta iesniegumā
prasītā informācija par uzņēmuma
darbiniekiem un sociālajām iemaksām var
atšķirties VID izdotajā izziņā un uzņēmuma
gada pārskatā. Kurš skaitlis tad būtu
jānorāda projekta iesniegumā?

LAD par pamatinformāciju uzskatīs to, kas uzrādīta gada pārskatā. Neskaidrību gadījumā projekta iesniedzējam pieprasīs papildu skaidrojumu.

Vai pie vidējā darbinieku skaita pēdējā
noslēgtajā gadā ir jānorāda arī saimniecības
īpašnieks, ja viņš ir pašnodarbinātā persona?
Ja saimniecības īpašnieks ir pašnodarbinātā persona, viņš neskaitās uzņēmuma darbinieks.

LAUKU LAPA

Projekta iesnieguma tabulā „Atbalsta pretendenta zeme” ir prasīta informācija par zemes platībām projekta iesniegšanas mēneša pirmajā datumā, kā arī zemes platība „t.sk. MLA (ha)” ir prasīts sniegt informāciju par mazāk labvēlīgo apvidu platībām pēdējā noslēgtajā gadā, tātad par pavisam citu laika periodu. Visai bieži zemes platības ir mainījušās, un tāpēc šie skaitļi var būt pilnīgi pretrunīgi. Vai tas neradīs papildu problēmas, izskatot projektus?

Nē, tas neradīs problēmas, projektu izvērtējot.

Par kādu laika periodu ir jāsniedz informācija par iepriekš saņemtajiem atbalstiem? Vai šeit ir nepieciešams uzskaitīt pilnīgi visus projektus, kuri uzņēmumā ir īstenoti no subsīdijām un ES fondiem?

Atbilstoši MK noteikumiem Nr. 314 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu lauku attīstībai atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 314) ir jānorāda visi projekti.

Jāsniedz arī informācija par „Standartu sasniegšanas” un „Daļēji naturālo saimniecību pārstrukturizācijas” projektiem.

Ja projekts tiek īstenots, neņemot kredītu, kādi dokumenti apliecina, ka ir pietiekams līdzekļu apjoms?

1. Paša projektu īstenojošā uzņēmuma rīcībā ir pietiekams līdzekļu apjoms (investīcijas no pašu līdzekļiem). Atbalsta pretendents projekta iesniegumā (pielikumos) pierāda, ka ražošanas apjomi tiek plānoti tādos apjomos, kas nodrošinās, lai naudas līdzekļi būtu pietiekami projektā plānoto darbību veikšanai un tā ieviešanai. LAD izvērtēs uzņēmuma darbību un iesniegtos dokumentus. Piemēram, tādā gadījumā pie projekta iesnieguma pavad-dokumenti kā pamatojošos dokumentus var iesniegt

- noslēgtos līgumus ar firmām par saražotās lauksaimniecības produkcijas realizāciju;
- bankas konta izrakstu par konta stāvokli projekta iesnieguma iesniegšanas brīdī.

2. Īpašniekam ir pietiekams līdzekļu apjoms (uzņēmumam līdzekļus aizdod īpašnieks). Atbalsta pretendents iesniedz

- aizdevuma līgumu un dokumentu, kas apliecina, ka īpašniekam ir pieejami naudas līdzekļi (piemēram, īpašnieka bankas konta izdrukus).

3. Īpašnieks palielina uzņēmuma pamatkapitālu. Pamatkapitāla palielināšanu veic saskaņā ar Komerclikuma 151. un 154. pantu, jo ir jābūt pamatkapitāla palielināšanas noteikumiem, lēmumam par pamatkapitāla palielināšanu u.c. dokumentiem, īpaši tad, ja ir vairāki īpašnieki.

4. Līdzekļu aizdevējs ir kāds cits (uzņēmums, privātpersona). Atbalsta pretendents iesniedz aizdevuma līgumu un dokumentu, kas apliecina, ka aizdevējam ir pieejami naudas līdzekļi (piemēram, bankas konta izdrukus).

Nepieciešamības gadījumā LAD pieprasīs papildu skaidrojumus.

Par izglītību. Uzņēmumā diviem cilvēkiem ir paraksta tiesības – priekšsēdētājam bez augstākās lauksaimnieciskās izglītības un valdes loceklim ar augstāko lauksaimniecisko izglītību. Vai tad, ja kā projekta iesniedzējs tiek uzrādīts valdes loceklis, tiek vērtēta viņa izglītība, nevis priekšsēdētāja?

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 314 1. pielikuma 11.6. punktam. Ja valdes loceklis ir paraksta tiesīgā persona un ar augstāko izglītību, tad to nem vēra.

Sagatavots LLKC Ekonomikas un lauku attīstības nodaļā
pēc LOSP informācijas

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

**LAD informācija par 1. kārtā
iesniegtajiem projektiem**

Tabulās sniegta LAD informācija par 1. kārtā (no 3.09.2007. līdz 3.10.2007.) iesniegtajiem projektiem pasākumos „Lauku saimniecību modernizācija” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”, kā arī par iespējamo

finansējumu, kas šajā kārtā paredzēts. Informācija atrodama LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts* (informācija uz 9.10.2007.).

Nr.p.k.	Reģionālā lauksaimniecības pārvalde	121 Lauku saimniecību modernizācija				
		Projektu skaits	Pieteiktās attiecināmās izmaksas, LVL	Pieteiktais sabiedriskais finansējums, LVL	Kārtai piešķirtais sabiedriskais finansējums, LVL	Sabiedriskā finansējuma pārpalikums vai iztrūkums, LVL
1.	Austrumlatgales	75	3 340 878	1 287 619	2 766 613	1 478 994
2.	Dienvidkurzemes	158	10 031 392	3 912 879	4 558 237	645 358
3.	Dienvidlatgales	122	7 637 762	2 897 731	4 194 362	1 296 631
4.	Lielrīgas	60	9 724 586	3 611 797	2 447 378	-1 164 419
5.	Viduslatvijas	77	5 679 553	2 237 228	3 122 418	885 190
6.	Zemgales	115	16 874 746	5 847 958	4 778 648	-1 069 310
7.	Ziemeļaustrumu	68	4 265 605	1 694 135	2 722 569	1 028 434
8.	Ziemeļkurzemes	117	9 542 986	3 654 445	3 085 733	-568 712
9.	Ziemeļvidzemes	142	10 877 711	4 232 186	4 324 042	91 856
	KOPĀ:	934	77 975 219	29 375 978	32 000 000	2 624 022

Kārtai piešķirtais finansējums pārtērēts Lielrīgas, Zemgales un Ziemeļkurzemes reģionā, tomēr kopējā piešķirtā summa nav pilnībā pieteikta.

Nr.p.k.	Reģionālā lauksaimniecības pārvalde	312 Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai				
		Projektu skaits	Pieteiktās attiecināmās izmaksas, LVL	Pieteiktais sabiedriskais finansējums, LVL	Kārtai piešķirtais sabiedriskais finansējums, LVL	Sabiedriskā finansējuma pārpalikums, LVL
1.	Austrumlatgales	4	223 678	89 471		
2.	Dienvidkurzemes	2	78 287	31 315		
3.	Dienvidlatgales	10	726 727	289 655		
4.	Lielrīgas	14	1 866 004	746 402		
5.	Viduslatvijas	17	1 263 383	484 291		
6.	Zemgales	5	374 242	149 697		
7.	Ziemeļaustrumu	2	17 106	6 843		
8.	Ziemeļkurzemes	14	694 790	269 979		
9.	Ziemeļvidzemes	14	1 050 173	418 669		
	KOPĀ:	82	6 294 391	2 486 321	6 300 000	3 813 679

Uzņēmumu radīšanai un attīstībai finansējums netika dalīts pa reģioniem, kopējā finansējuma atbalsta summai ir palicis pārpalikums, kas tiks novirzīts nākamajai kārtai.

Sagatavots pēc LAD publicētās informācijas

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

Ieteikumi uzņēmumiem projektu sagatavošanai valsts un ES atbalsta lauku attīstībai saņemšanai

Šobrīd ir noslēgusies Lauku attīstības programmas (LAP) 2007.–2013. gadam projektu pieņemšanas pirmā kārtā atbalsta pasākumos „Lauku saimniecību modernizācija” un „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai”. Pēc Lauku atbalsta dienesta (LAD) informācijas, projektu iesniedzēju aktivitāte ir bijusi liela un dažos reģionos ir iesniegts vairāk projektu, nekā ir paredzēts finansējums.

Tā kā nākamā projektu pieņemšanas kārtā ir paredzēta nākamajā gadā, šobrīd gribētos pievērst uzmanību biežāk sastopamajām problēmām un tām lietām, kuras būtu jāņem vērā, gatavojot iesniedzamos projektus.

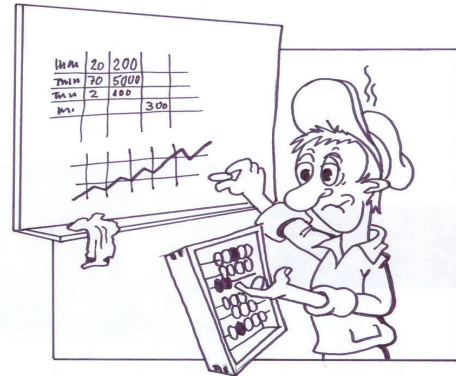
☑Kāda ir projekta ideja?

Piesakoties uz atbalstu no ES fondiem, vissvarīgākais ir tikt skaidrībā par to, kāds būs vislietderīgākais šo līdzekļu pielietojums saimniecībā. Tas ir ļoti svarīgi arī tāpēc, ka tagad ir samazinājies līdzfinansējuma apjoms, kuru uzņēmums var saņemt no ES fondu līdzekļiem. Tāpēc, gatavojot projektu, ir jāatrod atbildes uz vairākiem jautājumiem un jānoformulē projekta ideja:

- Kas ir tā problēma, kura šobrīd uzņēmumā ir aktuāla un kuru varēs atrisināt, izmantojot finansējumu no LAP?
- Vai saimniecība ir paredzējusi paplašināties? Tādā gadījumā ir jāreķinās ar to, lai izvēlēto iekārtu un tehnikas jauda atbilstu nākotnē paredzētajiem ražošanas apjomiem.
- Vai projektā iekļautā tehnika un iekārtas ir atbilstošas tai teknikai, kura jau ir saimniecībā? Vai pēc projekta īstenošanas neradīsies problēmas ar jauno iekārtu izmantošanu, ja to nevarēs savietot ar saimniecībā jau esošo tehniku?

Pēc projekta idejas noformulēšanas ir jānoskaidro:

- Vai projekta mērķis atbilst konkrētā atbalsta pasākuma mērķiem?
- Vai projektā iekļautās izmaksas atbilst atbalsta pasākuma nosacījumiem?
- Vai projektu ir paredzēts īstenot atbalsta pasākumam paredzētajā mērķa teritorijā?
- Vai projektā paredzētās aktivitātes jau nav uzsāktas?

Izvēloties investīcijas, kuras tiks iekļautas projektā, ir jāreķinās ar to, ka projektu izskatīšanas termiņš līdz līguma noslēgšanai ar LAD ir apmēram pieci mēneši un līdz tam laikam nedrīkst veikt nekādas projektā paredzētās aktivitātes. Tāpēc ir ieteicams izvērtēt arī to, cik steidzama ir šo investīciju veikšana. Vai konkrētajā gadījumā ir vērts gaidīt pus gadu, lai iegādātos iekārtas, izmantojot ES līdzfinansējumu?

Bieži vien projekta izstrādes laikā tā ideja mainās vai tiek precizēta. Tas pieder pie projekta izstrādes procesa, jo būtiskākais darba gaitā ir nonākt pie uzņēmumam visizdevīgākā risinājuma.

☑Vai uzņēmums atbilst atbalsta programmas nosacījumiem?

Pirms vispār sāk gatavot projektu, ir jānoskaidro, vai uzņēmums atbilst visiem konkrētā LAP atbalsta pasākuma nosacījumiem. Piemēram, vai piesakoties uz LAP pasākumu „Lauku saimniecību modernizācija” atbalsta pretendents ir juridiska vai fiziska persona, kas ražo lauksaimniecības produkciju, vai arī atzīta lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība. Vai uzņēmums ir iesniedzis grāmatvedības pārskatus vismaz par vienu noslēgtu pārskata periodu?

Ļoti svarīgi ir tas, vai uzņēmumā tiek izpildīti dzīvotspējas rādītāji. Projektiem, kuros attiecināmās izmaksas, ir apjomā līdz 70 000 Ls dzīvotspēju pierāda pozitīva naudas plūsma. Taču gadījumos, kad projekta apjoms ir lielāks par 70 000 Ls jāpārliciecinās par to, ka izpildās noteikumos prasītie uzņēmuma dzīvotspējas rādītāji. Gadā pirms projekta iesnieguma iesniegšanas jābūt izpildītiem vismaz diviem no šādiem rādītājiem:

- (pašu kapitāls) : (aktīvu kopsumma) $\geq 0,20$;
- (apgrozāmie līdzekļi) : (īstermiņa kreditori) $\geq 1,00$ (no īstermiņa kreditoriem izslēdz

LAUKU LAPA

īstermiņa nākamo periodu ieņēmumu sastāvā iekļauto valsts un Eiropas Savienības finansiālo atbalstu);

- $(\text{tīrā peļņa}) + (\text{nolietojums}) \times 50\% \geq 0$.

Gadā pēc projekta ieviešanas uzņēmuma ekonomisko dzīvotspēju pierāda tas, ka uzņēmums atbilst visiem augstāk minētajiem rādītājiem.

Pretējā gadījumā uzņēmums projektu ES atbalsta saņemšanai iesniegt nevarēs. Šādā gadījumā uzņēmumā būtu jāseko līdzi tam, lai izpildītu rādītājus par pašreizējo pārskata periodu un jāmēģina iesniegt projektu pēc tam, kad ir noslēgts pārskata gads ar tādiem finansiālajiem rādītājiem, kuri atbilst LAP pasākumu nosacījumiem.

☑Vai ir sakārtoti īpašuma tiesību dokumenti?

Nākamais jautājums, kuram būtu jāpievērš uzmanība tajos gadījumos, kad projektā ir paredzēta būvniecība vai iekārtu iegāde, ir tas, lai būtu sakārtotas īpašumu lietas.

Iekārtu iegādes gadījumā ir jābūt Zemesgrāmatu nodaļas izdotam Nostiprinājuma uzrakstam vai Zemesgrāmatas apliecībai par ēku (būvi), ja tā ir īpašumā, vai ilgtermiņa nomas līgumam, kas ir reģistrēts Zemesgrāmatā vismaz uz septiņiem gadiem no projekta iesnieguma iesniegšanas brīža, par ēku (būvi), kurā projekta ietvaros paredzēts uzstādīt tehnoloģiskās iekārtas, ja tā tiek nomāta.

Tāpat arī zemei, uz kuras ir paredzēts veikt būvniecību ir jābūt īpašumā vai arī ilgtermiņa nomā vismaz uz septiņiem gadiem un nomas gadījumā līgumam ir jābūt reģistrētam Zemesgrāmatā.

Tāpēc gadījumos, kad mainās zemes vai ēku īpašnieki, būtu laicīgi jāparūpējas par to, lai tiktu nokārtota zemes īpašuma ierakstīšana Zemesgrāmatā, jo tas prasa diezgan ilgu laiku. Tāpat iekārtu iegādes un būvniecības gadījumos ir laicīgi jāsakārto nomas līgumi.

☑Kas notiek grāmatvedībā?

Lai būtu iespējams sagatavot informāciju, kas ir prasīta projektu pieteikumu veidlapās, ir ļoti vēlams, lai uzņēmumam būtu sakārtota grāmatvedības uzskaitē. Tas ir sevišķi svarīgi gadījumos, kad tiek iesniegts projekts, kurā attiecināmo izmaksu kopsūma ir lielāka par 70 000 Ls, jo tad projektā ir jāiekļauj arī finanšu aprēķini – bilance, peļņas vai zaudējumu aprēķini, kredītu un pamatlīdzekļu pārskati.

Būtiskākās nepilnības grāmatvedībā, ar kurām nācās saskarties projektu sagatavošanas laikā:

- nav pareizi uzskaitīti un bilancē parādīti kredīti, izdalot gan kredīta ilgtermiņa, gan

īstermiņa daļu. Tas ir nepieciešams, lai būtu iespējams pareizi aprēķināt uzņēmuma likviditāti. Pretējā gadījumā var būt sarežģījumi, pierādot uzņēmuma atbilstību dzīvotspējas nosacījumiem;

- saņemtie ES un valsts atbalsti investīcijām nav parādīti atbilstoši grāmatvedības normatīvu prasībām;
- nav sakārtota pamatlīdzekļu uzskaitē;
- nav veikta krājumu un debitoru uzskaitē;
- peļņas vai zaudējumu aprēķinā ieņēmumi un izmaksas nav grupēti atbilstoši grāmatvedības noteikumiem.

No tā visa var secināt, ka grāmatvedības uzskaitē uzņēmumos vēl ir ļoti daudz iespēju pilnveidoties. Diemžēl praktiski nevienā uzņēmumā grāmatvedību neizmanto kā uzņēmuma vadības palīg līdzekli.

☑Vai iepirkuma procedūra ir veikta atbilstoši noteikumiem?

Ļoti liela vērība ir jāpievērš tam, lai pareizi būtu veikta iepirkuma procedūra gadījumos, kad paredzētā piegāde ir lielāka par 5000 Ls, un visi sagatavotie iepirkuma dokumenti atbilstu nosacījumiem.

Pirmkārt ir precīzi jānedefinē, ko projektā ir paredzēts iegādāties vai būvēt. Atbilstoši tam ir jāsagatavo tehniskā specifikācija.

Gatavojot iepirkuma procedūras dokumentus, visbiežāk tiek pieļautas dažādas neuzmanības kļūdas un neprecizitātes – nav ievēroti piedāvājumu derīguma termiņi, sajaukti datumi, neprecīzi sagatavotas tehniskās specifikācijas, utt.

Diemžēl lielākajā daļā gadījumu iepirkuma procedūra tiek veikta formāli, no kā būtībā visvairāk cieš paši uzņēmēji. Tajos gadījumos, kad projekta iesniedzējs reāli arī aptaujā vairākus piegādātājus, bieži vien viņš ir ieguvējs, jo dažreiz nepieciešamo tehniku vai iekārtas izdodas iepirkt pat par 10–15% zemāku cenu nekā tad, ja aptauju sagatavo formāli. Saprotams, ka reāla cenu aptaujas veikšana no uzņēmēja prasa daudz vairāk laika un piepūles, taču tas var atmaksāties.

LAUKU LAPA

☑Kādas ir biežāk sastopamās kļūdas projektu iesniegumos?

Sagatavojot projektu pieteikumu veidlapas, visbiežāk tiek pieļautas dažādas neuzmanības kļūdas:

- matemātiskas kļūdas projekta finanšu aprēķinos;
- projekta finanšu rādītāji nesaskan ar uzņēmuma grāmatvedības pārskatiem;
- informācija projekta un uzņēmuma apraksta sadaļā nesakrīt ar informāciju finanšu aprēķinos;
- projektā iekļautā informācija nesaskan ar pārējos dokumentos ierakstīto informāciju.

Aizpildot projekta pieteikumu, ir jāvadās no LAD sagatavotajiem metodiskajiem norādījumiem projekta iesnieguma aizpildīšanai, jo tajos ir atrodama visa tam nepieciešamā informācija.

Nododot projektu ir jāpārlicinās, vai ir iesniegti visi nepieciešamie pavaddokumenti. Visas nepieciešamās izziņas ir jāpieprasa un jāsaņem savlaicīgi.

Ja projekta iesnieguma sagatavošana prasa pārāk daudz laika un piepūles, vai arī ir daudz neskaidrību par konkrētā atbalsta pasākuma nosacījumiem, tad ir iespējams griezties pēc palīdzības visos rajonu Lauku konsultāciju birojos.

☑Ar kādām problēmām nākas saskarties projekta realizācijas laikā?

Mazajā uzņēmumā projekta vadītājs visdrīzāk būs pats uzņēmuma īpašnieks. Taču jāatceras, ka projekta pieteikuma sagatavošana un iesniegšana ir tikai pats pirmais solis projekta realizācijā. Jārēķinās ar to, ka projektā paredzēto aktivitāšu izpilde prasīs vēl ne mazums laika, pūļu un līdzekļu.

Tā kā projekts vispirms ir jāīsteno un tikai pēc tam būs iespējams saņemt ES atbalstu, ļoti rūpīgi ir jāapdomā projekta finansēšanas iespējas. Projektu var finansēt gan no pašu līdzekļiem, gan izmantojot bankas kredītu. Ja projektu finansē izmantojot bankas kredītu, ir ļoti vēlams pirms tam veikt aprēķinus cik lieli būs kredīta un kredītprocentu maksājumi, jo šobrīd kredītprocentu likmes ir pieaugušas līdz 12–16%, un izvērtēt uzņēmuma iespējas atdot kredītu.

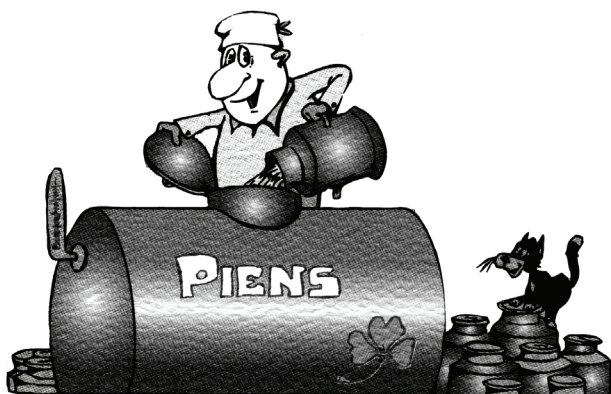
Projektu īstenošanas gaitā ļoti bieži nākas saskarties ar to, ka kavējas projektā paredzēto iekārtu piegādes vai būvniecības darbi. Tāpēc projekta realizācijas termiņu ir ieteicams plānot ar rezervi. Savukārt gadījumos, kad ir skaidrs, ka tomēr visus projektā paredzētos darbus nebūs iespējams veikt paredzētajā termiņā, par to ir savlaicīgi jāinformē LAD un jāsaņem termiņa pagarinājums.

Par visām paredzamajām izmaiņām projektā ir jāinformē LAD, un tās var veikt tikai tad, ja tām ir saņemts LAD apstiprinājums.

Īstenojot projektu, ir jāatceras, ka savlaicīgi jāiesniedz LAD nepieciešamās atskaites, jāpārlicinās, vai pareizi un precīzi ir aizpildīti maksājumi un darījumus apliecināšie dokumenti par projektā veicamajām aktivitātēm, vai tehnikai un iekārtām ir dokumentāli apliecināta to atbilstība Eiropas Kopienų standartiem.

Novēlam visiem, kas gatavos LAP projektus nākamajām pieteikšanās kārtām, sagatavot un iesniegt LAP kvalitatīvus projektus, kurus pēc tam arī veiksmīgi realizēt.

Sagatavoja LLKC
Ekonomikas un lauku attīstības nodaļas vadītāja
Santa Pāvila

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

Attaisnojuma dokumenti, pārdodot kokmateriālus vai augošu mežu

No 2007. gada 1. janvāra mainījās kārtība, kādā noformējami attaisnojuma dokumenti par kokmateriālu un augoša meža pārdošanu. Tomēr vēl joprojām gan grāmatvežiem, gan uzņēmumu īpašniekiem reizēm rodas neskaidrības un jautājumi par to, kāds dokuments par saimnieciskajiem darījumiem, kas saistīti ar kokmateriāliem, izrakstāms.

Darījumos ar kokmateriāliem par attaisnojuma dokumentu var kalpot

- pavadzīme ar VID piešķirtu numuru,
- rēķins vai
- iepirkuma akts.

Attaisnojuma dokumenta veids, kas izmantojams, veicot darījumus ar kokmateriāliem, ir atkarīgs no tā, kādā statusā persona, kura veic kokmateriālu piegādi, pakalpojumu sniegšanu vai ciršanas tiesību nodošanu, darbojas, t.i. vai tā ir fiziska persona, fiziska persona, kura reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs, vai juridiska persona.

Pavadzīmi ar VID piešķirtu numuru lieto un noformē tikai **nodokļu maksātāji** (tātad pavadzīmi neizraksta fiziska persona, kas nav reģistrējies kā saimnieciskās darbības veicējs), kas veic saimniecisko darbību un šādus darījumus ar kokmateriāliem:

- kokmateriālu piegādi (pārdošanu);
- kokmateriālu izsniegšanu citam nodokļu maksātājam (piemēram, pārstrādei, glabāšanai);
- kokmateriālu transportēšanu (pārvietošanu). Kokmateriālu pārvietošana (transportēšana) ir kokmateriālu atrašanās vietas maiņa, izmantojot transportu. Tātad pavadzīme kā kokmateriālu pārvietošanas dokuments kokmateriālu izcelsmes un piederības apliecināšanai lietojama gadījumos, ja kokmateriāli tiek pārvietoti, izmantojot transportu. Tāpat pavadzīme kā kokmateriālu pārvietošanas dokuments noformējams, ja, piemēram, nodokļu maksātājs nodrošina savu kokmateriālu transportēšanu uz vietu, kas nav nodokļu maksātāja pastāvīgā darbības vieta (struktūrvienība).

Pavadzīmju noformēšanu veic saskaņā ar Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumu Nr. 1038 „Noteikumi par pavadzīmēm ar Valsts ieņēmumu dienesta piešķirtiem numuriem” prasībām. Īpaša uzmanība jāpievērš

tam, lai pavadzīme ietvertu visus noteikumos noteiktos obligātos rekvizītus, ja darījums tiek veikts ar šādiem kokmateriāliem, kas minēti likuma „Par pievienotās vērtības nodokli” 13.2. pantā:

- nocirsti un atzaroti, sagarumoti vai nesagarumoti, mizoti vai nemizoti, garenvirzienā sašķelti vai nesašķelti apaļkoki, kuri sastāv no viena elementa bez mākslīgiem savienojumiem un kuru garums ir lielāks par vienu metru, bet tievgaļa diametrs – vismaz trīs centimetri;
- jebkurā garumā sazāģēti, ēvelēti vai neēvelēti zāģmateriāli, kuri sastāv no viena elementa bez mākslīgiem savienojumiem un ir biežāki par sešiem milimetriem.

Atšķirībā no citu preču piegādes kokmateriālu piegādes darījumos pavadzīmē papildus jānorāda ciršanas apliecinājuma numurs un datums, ja apaļkokus piegādā (pārvieto) persona, kura tos ieguvusi mežizstrādē, pamatojoties uz ciršanas apliecinājumu. Piegādājot kokmateriālus, pavadzīmē ir atļauts precizēt informāciju par to daudzumu, cenu, vērtību, PVN un kopsummu pēc piegādāto kokmateriālu novērtēšanas. Ja kokmateriālus piegādā persona, kas ir ar PVN apliekama, tad pavadzīmē ir jānorāda atsauce uz likuma pantu, saskaņā ar kuru PVN tiek piemērots – t.i. atsauce uz likuma “Par PVN” 13.2. pantu.

Pavadzīmi darījumos ar kokmateriāliem drīkst nenoformēt šādos gadījumos:

- par kokmateriālu piegādi mazumtirdzniecībā nodokļu maksātāja pastāvīgajā darbības vietā (struktūrvienībā), ja samaksu apliecina atbilstoši normatīvo aktu prasībām par nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām noformēts attaisnojuma dokuments;
- par kokmateriālu piegādi mazumtirdzniecībā ārpus nodokļu maksātāja pastāvīgās darbības vietas (struktūrvienības) un pārvietošanu, ja samaksu apliecina atbilstoši normatīvo aktu prasībām par nodokļu un citu maksājumu

LAUKU LAPA

reģistrēšanas elektroniskajām ierīcēm un iekārtām noformēts attaisnojuma dokuments, un pārvietošanu apliecina atbilstoši grāmatvedības normatīvo aktu prasībām noformēts attaisnojuma dokuments;

- par kokmateriālu piegādi, izsniegšanu un pārvietošanu starptautiskajos darījumos, ja pārvietošanu apliecina atbilstoši normatīvajiem aktiem noformēti starptautiskie pārvadājumu dokumenti un piegādi un izsniegšanu apliecina atbilstoši grāmatvedības normatīvo aktu prasībām noformēti attaisnojuma dokumenti;
- par kokmateriālu pārvietošanu starp lietotāja pastāvīgajām darbības vietām (struktūrvienībām) un pakalpojumu sniegšanas vietām, ja to apliecina atbilstoši grāmatvedības normatīvo aktu prasībām noformēts attaisnojuma dokuments;
- par kokmateriālu pārvietošanu iekšzemē, ja to apliecina dzelzceļa un pasta darbību reglamentējošajos normatīvajos aktos noteikts attaisnojuma dokuments;

- par kokmateriālu pārvietošanu iekšzemē, ja tiek veikts Autopārvadājumu likumā noteiktais kravu autopārvadājums un pārvietošanu apliecina atbilstoši Autopārvadājumu likuma prasībām noformēta pavadzīme.

Pavadzīme ir noformējama gadījumos, kad darījums tiek veikts ar kokmateriāliem, t.i. tie tiek pārdoti, pārvietoti u.tml. Par **pakalpojumiem, kas sniegti darījumos ar kokmateriāliem** (piemēram, par ciršanas tiesību piešķiršanu, kokmateriālu transportēšanas pakalpojumu sniegšanu u.c. pakalpojumiem), noformējams **rēķins** vai attiecīgi nodokļa rēķins, ja pakalpojumu sniedz nodokļu maksātājs, kas ir ar pievienotās vērtības nodokli aplikama persona.

Fiziskā persona, kas nav reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicējs, par kokmateriālu pārdošanu nenoformē pavadzīmi. Šajā gadījumā kokmateriālu pircējs (saņēmējs) izraksta iepirkuma aktu.

Sagatavoja LLKC
Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja
Linda Puriņa

AUGKOPĪBA

♪ *Par kultūraugu mēslošanas plāniem*

Šā gada 16. oktobrī veikti grozījumi noteikumos Nr. 531 "Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem".

Minētie noteikumi ir saistoši lauksaimniekiem, kuru saimniecības atrodas vides jutīgajā teritorijā (Dobeles, Jelgavas, Bauskas un Rīgas rajons, izņemot Rīgas un Jūrmalas administratīvās teritorijas), un kuri lieto mēslošanas līdzekļus 10 ha un lielākā platībā, bet augļu un dārzeņu saimniecībās – 3 ha un lielākā platībā.

☑ **Kas ir mainījies?**

Zemes īpašniekiem un lietotājiem ir jāuzskaita un jādokumentē visu saimniecībā iegādāto minerālmēsli daudzums un uzskaites dokumenti jāaglabā vismaz trīs gadus. Noteikumi strikti nepasaka, kā uzskaitē veicama, līdz ar to katrs var izvēlēties pats, vai veikt pierakstus ar roku vai elektroniski. Ar 2008. gadu saimniecībām jāizstrādā un jāsteno kultūraugu mēslošanas plāni, ievērojot šādas prasības:

- lauku vēsturi uzskaita un dokumentē saimniecībās, kurās mēslošanas līdzekļus iestrādā 10 ha un lielākās platībās, augļu un dārzeņu saimniecībās – 3 ha un lielākās platībās. Dokumenti ir jāaglabā vismaz trīs gadus;

- kultūraugu mēslošanas plānu izstrādā saimniecībās, kurās mēslošanas līdzekļus lieto 20 ha un lielākā platībā, augļu un dārzeņu saimniecībās – 3 ha un lielākās platībās. Kultūraugu mēslošanas plānus izstrādā pamatojoties uz augšņu agroķīmiskās izpētes datiem, kuri nedrīkst būt vecāki par pieciem gadiem. Mēslošanas plānus vasarājiem izstrādā ne vēlāk kā līdz 15. aprīlim, nākamā gada ražai sētiem ziemājiem un zālājiem – ne vēlāk kā līdz 15. augustam;
- izstrādāto kultūraugu mēslošanas plānu un tā kopsavilkumu rakstiski vai elektroniski (ja elektroniski, – lietojot elektronisko parakstu) iesniedz Valsts augu aizsardzības dienestā ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc minētajiem datumiem;

LAUKU LAPA

- kultūraugu mēslošanas plānu un tā kopsavilkumu izstrādā vienam gadam;
- nedrīkst aizmirst, ka, sākot ar 2008. gadu, 50% no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm rudenī un ziemā jāuztur minimālā kultūraugu veģetācija (“zaļās platības”).

Kultūraugu mēslošanas plānos ir jāiekļauj šāda informācija: saimniecības nosaukums un atrašanās vieta, lauka numurs, platība (ha), audzējamais kultūraugs, tā šķirne, izmantošanas veids un plānotā raža, iepriekšējā gadā audzētais kultūraugs, slāpekļa (N), fosfora (P₂O₅) un kālija (K₂O) iestrādes norma (kg) uz vienu hektāru. Tas attiecas gan uz organisko mēslojumu, gan minerālmēsliem. Lietojot minerālmēslus, jānorāda to veids.

Kūtsmēsļu iestrādei nepieciešamo lauksaimniecībā izmantojamās zemes platību (ha) aprēķina,

izmantojot noteikumos minētās formulas, kur jāņem vērā saimniecības dzīvnieku skaits, kas izteikts dzīvnieku vienībās. Tabulu dzīvnieku vienību noteikšanai un kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkuma veidlapu sk. raksta nobeigumā.

Lauksaimnieki, kuriem ir nepieciešama palīdzība kultūraugu mēslošanas plānu un to kopsavilkumu izstrādē, var griezties Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrā Ozolniekos (tālruni: 29263260 – Ingrīda; 29445090 – Andris) vai rajona Lauku konsultāciju birojos.

Piedāvājam veikt ekspresanalīzes NPK noteikšanai augsnē (t. 28655392 – Mārtiņš).

Informāciju sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas vadītāja Ingrīda Grantiņa

Kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkuma veidlapa

Nr. p.k.	Norādāmā informācija	Mērvienība
1.	Kopējā lauksaimniecībā izmantojamā zemes platība	_____ ha
2.	Kopējais nepieciešamais NPK daudzums visai apstrādājamās zemes platībai	_____ kg N _____ kg P ₂ O ₅ _____ kg K ₂ O
3.	Lauksaimniecības dzīvnieku skaits (pa dzīvnieku grupām)	_____ _____ _____ _____
4.	Kopējā saražotā NPK masa kūtsmēslos	_____ kg N _____ kg P ₂ O ₅ _____ kg K ₂ O
5.	Kopējais NPK izlietojums minerālmēsļu veidā	_____ kg N _____ kg P ₂ O ₅ _____ kg K ₂ O
6.	Starpība starp barības elementu kopējo nepieciešamo daudzumu un tā nodrošinājumu	_____ kg N _____ kg P ₂ O ₅ _____ kg K ₂ O
7.	Slāpekļa izmantošanās no kūtsmēsliem (lauka efekts) %	_____ %
8.	Ziemāju īpatsvars % kopējā lauksaimniecībā izmantojamās zemes platībā	_____ %
9.	Kopējais lauksaimniecības dzīvnieku skaits (dzīvnieku vienībās) - ΣDV	
10.	Lauksaimniecības dzīvnieku skaits (dzīvnieku vienībās) uz 1 ha lauksaimniecībā izmantojamās zemes (ΣDV/Lf)	_____

LAUKU LAPA

Dzīvnieku vienības (DV) lauksaimniecības dzīvniekiem

Nr. p.k.	Lauksaimniecības dzīvnieku suga un vecuma grupa	Dzīvnieku vienības
1.	Slaucamā govš	0,70
2.	Zīdītājgovš	0,70
3.	Jaunlops (līdz 6 mēnešiem)	0,20
4.	Jaunlops (no 6 līdz 12 mēnešiem)	0,35
5.	Vaislas tele (no 12 mēnešiem)	0,50
6.	Gaļas liellops (no 6 līdz 12 mēnešiem)	0,50
7.	Vaislas bullis (no 12 mēnešiem)	0,60
8.	Nobarojamā cūka (30-100 kg)	
8.1.	viena cūka gadā	0,03
8.2.	viena vieta kūtī	0,10
9.	Zīdītāja sivēnmāte ar sivēniem	0,25
10.	Sivēnmāte bez sivēniem un jauncūkas	0,2
11.	Kuilis	0,25
12.	Atšķirtais sivēns (7,5-30 kg)	0,007
13.	Kaza (ar kazlēniem), aita (ar jēriem)	0,09
14.	Zirgs (vairāk par 6 mēnešiem) vai ķēve ar kumeļiem	0,40
15.	Broilers	
15.1.	viens broilers gadā	0,0004
15.2.	viena vieta kūtī	0,007
16.	Dējējvīsta	0,006
17.	Tītars, zoss	0,01
18.	Trūsis	0,024
19.	Strauss	0,11
20.	Kažokzvērs	0,05
21.	Mazais kažokzvērs	0,018

MEHANIZĀCIJA

Kā izvēlēties vajadzīgo ģeneratoru, lai nepārtrauktu darbus, kam nepieciešama elektroenerģija

Mums visiem tik vajadzīgā elektroenerģija tiek ražota elektrostacijās. Atkarībā no šim nolūkam izmantotajām enerģijas veida elektrostacijas iedaļa hidroelektrostacijās, termoelektrostacijās, atomelektrostacijās u.c. Elektroenerģija līdz lauku patērētājam parasti tiek piegādāta pa gaisa vadiem, tādēļ dabas stihiju un citu neparedzamu apstākļu dēļ tās padeve uz laiku var tikt pārtraukta. Taču mūsdienās ilgstošs pārtraukums elektroenerģijas piegādē atsevišķiem lauksaimniecības objektiem var pilnīgi izjaukt tehnoloģisko procesu tajos. Tādēļ, lai varētu nodrošināt objektiem nepārtrauktu elektroenerģijas piegādi, ieteicams uzstādīt autonomi strādājošus ģeneratorus. Šādus ģeneratorus mūsdienās piedāvā ļoti plašā klāstā, tāpēc noskaidrosim, kāds ģenerators būtu vispiemērotākais Jūsu saimniecībai.

Ģeneratori ir gan stacionāri, gan pārvietojami. Stacionārajos ģeneratoros parasti izmanto

dīzeļmotorus, bet pārvietojamajos – gan dīzeļmotorus, gan benzīnmotorus, gan arī traktoru jūgvārpstas griezes spēku.

Stacionāros ģeneratorus, kuru jauda pārsniedz 80 kW, parasti iekārto piebūvēs vai atsevišķā ēkā tuvu fermā vai citam objektam, kura elektroapgādi nodrošinās šis ģenerators.

Pārvietojamam ģeneratoram var būt pašam savs iekšdedzes motors vai arī piedziņa no traktora. Komplektējot ģeneratoru ar traktoru, jāņem vērā jaudas atbilstība. To var pārbaudīt pēc formulas

$$P = \frac{P_{nom}}{\eta_g \times \eta_p}$$

kur P – motora vajadzīgā jauda (kW, pie tam 1 kW = 1,36 ZS);

P_{nom} – ģenerators nominālā jauda (kW);

η_g – ģenerators lietderības koeficients;

η_p – pārvada lietderības koeficients.

LAUKU LAPA

Aprēķinos pieņem, ka tiešam pārvadam (jūgvārpstas un ģeneratora savienojums ar uznavas palīdzību) lietderības koeficients ir 1,0. Tāpēc, izvēloties ģeneratoru ar traktora piedziņu, ir jāzina traktora jauda, ar kādu tiks darbināts ģenerators. Svarīgi arī ir zināt, kāda elektroapgāde ir jūsu objektam: vai tā ir vienfāzes vai trīsfāžu elektrosistēma. Trīsfāžu ģeneratorus var izmantot vienfāzes elektroapgādē, taču vienas fāzes slodze uz ģeneratoru nedrīkst pārsniegt 1/3 no ģeneratora kopējās jaudas, citādi tas var ātri novest pie ģeneratora bojājuma. Tāpat arī maksimālā jauda starp fāzi un fāzi (400 V) nedrīkst pārsniegt 2/3 nominālās jaudas, kas ir norādīta ģeneratora datu zīmē. Apkopojot šos nosacījumus, var saprast, cik svarīgi ir noteikt ģeneratora jaudu, kas ir nepieciešama patērētāju un ģeneratora sabalansētai darbībai. Ja objektā darbināmiem patērētājiem izvēlēta ģeneratora jauda ir par mazu, tad var rasties vairākas neērtības. Pārslodzes piemērs: fermā ieslēdzot slaukšanas iekārtu, kuras jauda ir lielāka par piegādāto, ģeneratora drošības sistēma atslēdz elektroenerģijas piegādi un iekārta netiek iedarbināta. Tajā pašā laikā, ja jūs būsiat iegādājušies ļoti jaudīgu ģeneratoru, tas strādās ar nelielu slodzi un patērēs daudz degvielas nelietderīgi, nerunājot par izdevumiem, kas bijuši šās iekārtas iegādei. Latvijā var iegādāties ģeneratorus, kuru jaudas viens kilovats maksā 180–300 Ls. Cena ir atkarīga no ģeneratora aprīkojuma.

Tātad, lai visi patērētāji normāli darbotos, ģeneratora jaudai ir jābūt vismaz 2,5 reizes lielākai nekā pieslēgtās iekārtas jaudai. Tas vairāk attiecas uz iekārtām, ko darbina elektromotori. Piemēram, slaukšanas iekārtai 100 govīm, kuras jauda ir 4,75 kW, būtu vajadzīgs ģenerators ar jaudu 12 kW. Atkarībā no ģeneratoru aprīkojuma tos var iedalīt divās pamatgrupās:

- ģeneratori ar manuālo vadību;
- ģeneratori ar automātisko vadību.

Manuālā vadība ļauj operatoram regulēt visas ģeneratora funkcijas, automātiski tiek izslēgtas tikai aizsargierīces. Turpretī automātiskā vadība ir savienota ar elektrotīklu, ģeneratoru vai lietotāja sistēmu, lai kontrolētu iekārtas vadības ierīces, mērinstrumentus un dzinēja/ģeneratora aizsargierīces. Šāda sistēma ļauj veikt automātisku ģeneratora vadību ar iepriekšnoteiktu ciklu, lai bez operatora palīdzības iedarbinātu dzinēju, kad nedarbojas elektrotīkls, piegādātu elektroenerģiju lietotāja elektrosistēmai un izslēgtu dzinēju, kad tas darbojas.

Iepriekš apskatījām ģeneratorus ar traktora jūgvārpstas piedziņu, bet tagad noskaidrosim benzīna un dīzeļmotora atšķirības ģeneratoru darbībā.

Dīzeļmotoriem degvielas patēriņš parasti ir gandrīz divas reizes mazāks un motora kalpošanas laiks divas reizes lielāks salīdzinājumā ar vienādas jaudas benzīna motoriem. Taču benzīna motoriem ir arī dažas priekšrocības: tie ir lētāki, klusāki, vieglāki, līdz ar to vieglāk pārvietojami. Ģeneratoru pieslēgšana ir jāuztīc kvalificētam elektriķim, jo tā ir saistīta ar vairākiem svarīgiem nosacījumiem, kas ir jāievēro, piemēram: cikliskā fāžu sekvenca (nosaka elektromotoru griešanās virzienu), iezemējuma sistēma, pareizo kabeļu izvēle un citi.

Plašākais elektrības ģeneratoru piedāvājums ir SIA "Tehnisko konsultāciju centrs" (www.tkcriga.lv), SIA „Energolukss” (www.energolukss.lv), SIA „Komunāltehnikā” (www.komteh.lv), kā arī daudzās lauksaimniecības tehnikas tirdzniecības vietās.

Atcerēsimies, ka ģeneratora ražotā elektroenerģija ir tikpat bīstama kā elektrotīkla elektroenerģija!

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas
vecākais speciālists mehanizācijā
Aivars Birkavs

SIA Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs piedāvā

SIA "Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs" piedāvā zemnieku apmācību projektā "Profesionālās apmācības 2005–2006", kura ietvaros lauksaimnieki var piedalīties un izglītoties Eiropas Lauksaimniecības Virzības un Garantiju fonda finansētos apmācībuursos.

Stikāku informāciju par precīzu kursu norises laiku un pieteikšanos var iegūt pa norādīto kontakttelefonu. Visu tēmu saraksts atrodams arī interneta mājas lapā www.llkc.lv sadaļā "Profesionālās apmācības 2005–2006".

Tabulā norādīti tie kursi un to norises ilgums pa mēnešiem, kuros apmācības sākas laikā no 2007. gada novembra līdz 2008. gada februārim.

☞ Atgādinām, ka apmācību kursi ir bezmaksas!

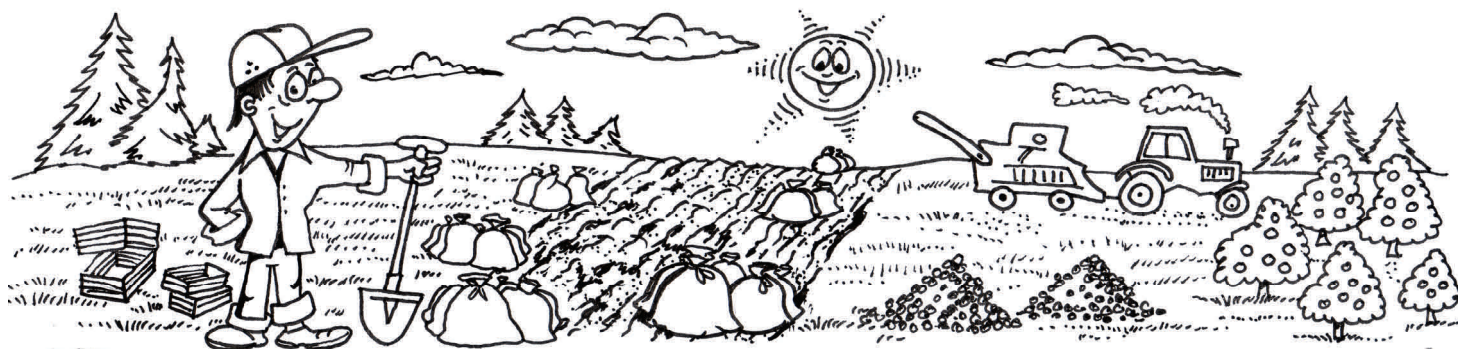
Eiropas Savienības struktūrfonda nacionālās programmas "Atbalsts profesionālajai izglītībai, uzlabojot lauksaimnieku, mežsaimnieku un pārējo lauksaimniecības un mežsaimniecības darbībā un pārveidē iesaistīto personu profesionālās iemaņas un kompetenci"

PROJEKTA "PROFESIONĀLĀS APMĀCĪBAS 2005–2006" KURSI, KURUS APMĀCĪBAS SĀKAS LĪDZ 2008. GADA FEBRUĀRIM

Lauksaimniecības modulis

Kursu tēma	Īstenošanas vieta	Kontaktārunis	Kursu īstenošanas laiks (mēneši)				
			2007. g.	2008. g.			
			XII	I	II	III	IV
Lauksaimniecības pamati / 120 st.	Dobele, Brīvības iela 12, Dobeles LKB*	3722579					
	Krāslava, Skolas ielā 9, Krāslavas LKB	5681104					
	Ludza, Raiņa iela 16, Ludzas LKB	5707200					
Augkopība – īsais kurss / 32 st.	Alūksne, Dārza iela 11, Alūksnes LKB	4307012					
	Ogre, Brīvības iela 15, Ogres LKB	5022792					
Augkopība – izvērstais kurss / 56 st.	Saldus, Kuldīgas iela 69, Saldus LKB	3822484					
	Ventspils, Raiņa iela 4a, Ventspils LKB	3662721					
	Jelgava, Dobeles ielā 41, Jelgavas LKB	3011579					
Integrētā augkopība / 32 st.	Valka, Rīgas iela 13, Valkas LKB	4725958					
	Valmiera, Mūrmuižas iela 9, Valmieras LKB	4221757					
	Cēsis, Dārza iela 12, Cēsu LKB	4130022					
Dārzenkopība / 32 st.	Gulbene, Ābeļu iela 2, Gulbenes LKB	4473852					
	Cēsis, Dārza iela 12, Cēsu LKB	4130022					
Bioloģiskās lauksaimniecības īsais kurss / 32 st.	Gulbene, Ābeļu iela 2, Gulbenes LKB	4473852					
	Aizkraukle, Lāčplēša iela 2a, Aizkraukles LKB	5122579					
Bioloģiskās lauksaimniecības metodes / 85 st.	Tukums, Pils iela 11, Tukuma LKB	3123452					
	Ventspils, Raiņa iela 4a, Ventspils LKB	3662721					
Bioloģiskās lauksaimniecības sertifikācija / 12 st.	Aizkraukle, Lāčplēša iela 2a, Aizkraukles LKB	5122579					
	Kuldīga, Pilsētas laukums 4, Kuldīgas LKB	3323519					
	Liepāja, Bārīņu iela 15, Liepājas LKB	3427737					
	Saldus, Kuldīgas iela 69, Saldus LKB	3822484					
	Sigulda, Raiņa iela 3, Siguldas LKB	7973491					
Lopkopība – īsais kurss (dzīvnieku suga pēc izvēles) / 32 st.	Madona, Poruka iela 2, Madonas LKB	4807688					

Kursu tēma	Īstenošanas vieta	Kontakt- tālrunis	Kursu īstenošanas laiks (mēneši)				
			2007. g.	2008. g.			
			XII	I	II	III	IV
Dzīvnieku ganāmpulku vērtēšana vai pārraudzība (dzīvnieku suga pēc izvēles) / 42 st.	Ozolnieki, SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”, Rīgas iela 34	3050220					
Kvalitatīva piena ieguve / 32 st.	Dobele, Brīvības iela 12, Dobeles LKB	3722579					
	Gulbene, Ābeļu iela 2, Gulbenes LKB	4473852					
	Jēkabpils, Bebru iela 108, Jēkabpils LKB	5233127					
	Jelgava, Dobeles ielā 41, Jelgavas LKB	3011579					
	Ogre, Brīvības iela 15, Ogres LKB	5022792					
	Ventspils, Raiņa iela 4a, Ventspils LKB	3662721					
Lauku ekonomikas dažādošana „Netradicionālo augu vai dzīvnieku audzēšana” / 32 st.	Daugavpils, Sēlijas iela 25, Daugavpils LKB	5422332					
	Dobele, Brīvības iela 12, Dobeles LKB	3722579					
Netradicionālā lauksaimniecība „Biškopība” / 32 st.	Alūksne, Dārza iela 11, Alūksnes LKB	4307012					
Lauku ekonomikas dažādošana "Vides tūrisms" / 75 st.	Krāslava, Skolas ielā 9, Krāslavas LKB	5681104					
	Valka, Rīgas iela 13, Valkas LKB	4725958					
Lauku ekonomikas dažādošana "Lauku ainavas veidošana, sētu labiekārtošana un daiļdarzu veidošana" / 32 st.	Gulbene, Ābeļu iela 2, Gulbenes LKB	4473852					
Lauksaimniecības tehnikas sekmīga izmantošana laukos / 24 st.	Dobele, Brīvības iela 12, Dobeles LKB	3722579					
	Jelgava, Dobeles ielā 41, Jelgavas LKB	3011579					
	Kuldīga, Pilsētas laukums 4, Kuldīgas LKB	3323519					
Higēnas un obligātās nekaitīguma prasības govju svaigpiena ražošanas saimniecībās / 14 st.	Bauska, Uzvaras iela 1, Bauskas LKB	3927211					
	Cēsis, Dārza iela 12, Cēsu LKB	4130022					
	Liepāja, Bāriņu iela 15, Liepājas LKB	3427737					
	Ludza, Raiņa iela 16, Ludzas LKB	5707200					
	Ogre, Brīvības iela 15, Ogres LKB	5022792					
	Preiļi, Raiņa bulvāris 21b, Preiļu LKB	5381263					
	Rēzekne, Dārzu iela 7a, Rēzeknes LKB	4623204					
	Saldus, Kuldīgas iela 69, Saldus LKB	3822484					
	Valmiera, Mūrmuižas iela 9, Valmieras LKB	4221757					
	Ventspils, Raiņa iela 4a, Ventspils LKB	3662721					
	Savstarpējā atbilstības prasības saimniecībā / 24 st.	Jelgava, Dobeles ielā 41, Jelgavas LKB	3011579				
Ogre, Brīvības iela 15, Ogres LKB		5022792					
Ventspils, Raiņa iela 4a, Ventspils LKB		3662721					

Mežsaimniecības modulis

Kursu tēma	Īstenošanas vieta	Kontakt- tālrunis	Kursu īstenošanas laiks (mēneši)				
			2007. g.	2008. g.			
			XII	I	II	III	IV
Meža apsaimniekošanas cikls I / 32 st.	Valka, Rīgas iela 13, Valkas LKB	4725958		■	■		
Kā izmantot savu mežu – meža alternatīvā izmantošana / 32 st.	Daugavpils, Sēlijas iela 25, Daugavpils LKB	5422332			■		
Meža uzturēšana un apsaimniekošanas plānošana / 40 st.	Rēzekne, Dārzu iela 7a, Rēzeknes LKB	4623204		■	■	■	
Vētras skartu mežu apsaimniekošana / 24 st.	Preiļi, Raiņa bulvāris 21b, Preiļu LKB	5381263			■		

■ mēnesis, kad kursi sākas (tas ir arī kursu īstenošanas laiks)

■ kursu īstenošanas laiks

* LKB – Lauku konsultāciju birojs

“Lauku Lapu” variet lasīt arī internetā – SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs” mājaslapā WWW.LLKC.LV.

Izdevumā Normunda Grickus zīmējumi.